

Paweł Broda

Przygotowanie absolwentów szkół policjalnych do podjęcia pracy zawodowej

Nauczyciel i Szkoła 2 (54), 177-186

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Przygotowanie absolwentów szkół policealnych do podjęcia pracy zawodowej

*„Nauka to wędrowanie wąskimi uliczkami
dla sprawdzenia, czy oby nie są ślepe”
Maraton Bates*

Słowa kluczowe

Kontrola, ocenianie, edukacja, nauczyciel, uczniów.

Streszczenie

Przygotowanie absolwentów szkół policealnych do podjęcia pracy zawodowej

Artykuł jest prezentacją badań Autora dotyczących przygotowania absolwentów szkół policealnych do wejścia i poruszania się na współczesnym rynku pracy.

Przedstawia możliwość podjęcia pracy przez absolwentów szkół policealnych oraz jakie mieli oni oczekiwania wobec tych podmiotów, które mają istotny wpływ na ich przygotowanie do zawodu i późniejszy kontakt z rynkiem pracy. Omawia również oczekiwania pracodawców w stosunku do absolwentów tego typu szkoły.

Key words

Monitoring, assessment, education, student.

Summary

Preparing post-secondary graduates for the labour market

The article is a presentation of the author's research concerning the preparation of postsecondary school graduates as they enter today's labor market and manage with its challenges. It also presents work opportunities for post-secondary graduates as well as their expectations of the institutions which have a significant impact on their preparation for the profession and their subsequent contact with the labor market. It also discusses the expectations of employers in relation to the graduates of this type of school.

Wprowadzenie

Nowe uwarunkowania społeczne i gospodarcze, jakie mają miejsce w Polsce po 1989 roku, a zwłaszcza takie jak: wprowadzenie gospodarki rynkowej, decentralizacja decyzji, restrukturyzacja przemysłu, jak i zmiany w systemie edukacji narodowej, wymuszają również zmiany w obszarze kwalifikacji zatrudnionych pracowników.

Kwalifikacje zawodowe zatrudnionych pracowników stają się istotnym czynnikiem w konkurencji pomiędzy podmiotami gospodarczymi. Pociąga to za sobą wzrost wymagań pracodawców wobec pracowników.

Należy podkreślić, że istotną kwestią polskiego systemu edukacyjnego są trudności w przeprowadzeniu obiektywnej i porównywalnej jakościowo oceny wyników szkoły czy ucznia. Brak jest jednoznacznych wymiernych narzędzi oceny szkoły zawodowej. Podobnie ocena ucznia jest bardzo zróżnicowana i zależy od wymagań egzaminacyjnych ustalonych przez poszczególne komisje egzaminacyjne dla uzyskania np. tytułu technika.

W prognozach rynku pracy zwraca się uwagę na oczekiwany wzrost zapotrzebowania na wszechstronnie wykształconych pracowników, potrafiących szybko opanować nowe technologie czy umiejętności praktyczne.

Problem jakości kształcenia zawodowego jest przedmiotem troski od wielu lat zarówno pracodawców, jak i dyrektorów szkół zawodowych oraz uczniów i rodziców (egzaminacje zewnętrzne, ocena kadry nauczycielskiej, ocena procesu nauczania czy też ocena jakości i dostępności środków dydaktycznych), lecz niestety nadal bardzo aktualny.

Brak wykształcenia zawodowego ogranicza w sposób drastyczny możliwości odnalezienia się na rynku pracy, skutecznie obniża poczucie własnej wartości i budzi narastające problemy jak: ubóstwo, frustracje itp.

Metodologia badań własnych

Przeprowadzone badania mają na celu ukazanie:

- jak absolwenci szkół policealnych są przygotowani do podjęcia pracy zawodowej,
- jak absolwenci oceniają poziom nauki w szkole policealnej,
- co należałoby zmienić w szkole policealnej, aby poziom zdobywanych wiadomości i umiejętności był wyższy,
- jak oceniają wyposażenie szkoły do przygotowania do danego zawodu
- jakie widzą możliwości podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie,
- jakie są oczekiwania pracodawców w stosunku do absolwentów szkół policealnych,
- czy odbyte praktyki zawodowe przygotowały ich do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie.

Ze względu na ograniczony zakres badań odnoszący się jedynie do absolwentów szkół policealnych, nie dają one podstaw do wyciągania wniosków globalnych omawianej tematyki, ale mogą stanowić punkt wyjścia do prowadzenia dalszych badań nad zasygnalizowanymi problemami. Badania zostały przeprowadzone w miesiącu maju, czerwcu, lipcu i sierpniu 2012 roku w 12 różnych szkołach policealnych województwa śląskiego. Objęto nimi 267 uczniów, z czego: 112 chłopców – co stanowi 41,9% badanych i 155 dziewcząt, co stanowi 58,05% badanych.

Badani byli absolwentami następujących kierunków kształcenia:

- ratownik medyczny,
- technik masażysta,
- dietetyk,
- opiekunka dziecięca,
- technik informatyk,
- technik administracji,
- technik usług kosmetycznych,
- technik ochrony fizycznej osób i mienia.

Zasadniczą metodą stosowaną w zbieraniu materiału badawczego był sondaż diagnostyczny. Badania były przeprowadzone za pomocą kwestionariusza-ankiety, skierowanego do badanej grupy absolwentów szkół policealnych.

Przeprowadzono również wywiady z 17 pracodawcami, którzy w ostatnich dwóch latach zatrudnili absolwentów szkół policealnych.

UZYSKANE WYNIKI BADAŃ I ICH OMÓWIENIE

Samocena absolwentów szkół policealnych

Na pytanie zawarte w kwestionariuszu ankiety: Jak oceniasz poziom nauki w twojej szkole policealnej?

Uzyskano wyniki które zawarte zostały w tabeli 1.

Tabela 1

Ocena poziomu nauki w ukończonej szkole policealnej

N= 267

Ocena	wysoki	dobry	średni	niski
ilość	23	101	132	11
%	8,6	37,8	49,48	4,12

Prawie 50% absolwentów szkół policealnych ocenia poziom nauki jako średni. 37,80% absolwentów uważa że jest on dobry, a jedynie 8,6% uważa poziom nauki jako wysoki. Niemniej jednak 4,12% absolwentów ocenia poziom nauki jako niski.

Na pytanie: Co twoim zdaniem należałoby zmienić w szkole, aby poziom zdobywanych wiadomości i umiejętności był wyższy?

Uzyskano odpowiedzi, które zostały zawarte w tabeli 2.

Tabela 2

Niezaspokojone oczekiwania absolwentów wobec szkoły*

N=267

Co należy zmienić w szkole?	Ilość	%
Koniecznienie zwiększyć liczbę godzin zajęć praktycznych	146	54,7
Więcej praktyk zawodowych w różnych firmach, szpitalach itp	218	81,6
Umożliwić większe wykorzystanie podczas zajęć komputerów i specjalistycznych programów	69	25,8
Szybko dostosować program nauczania do wymogów rynku pracy	59	22,09
Nawiązać koniecznienie kontakty z pracodawcami	128	47,9
Uzupełnić brak profesjonalnych środków dydaktycznych – dostępności do nich	40	14,98

* Odpowiedzi do tego pytania jest więcej niż wynosi liczba badanych absolwentów, ponieważ badani podawali wiele możliwych opcji.

W trakcie nauki w szkole policealnej, absolwenci w największym stopniu odczuli brak większej ilości praktyk zawodowych, które zwiększą atrakcyjność absolwentów w oczach pracodawców. Spośród całej populacji 218 absolwentów – co stanowi 81,6% uznało, że praktyk było za mało. Podobnie 146 badanych co stanowi 54,7% – uważa, że generalnie za mało jest zajęć praktycznych. W dalszej kolejności 128 absolwentom brakowało kontaktu z pracodawcami, co stanowi 47,9%. Natomiast 69 absolwentom – co stanowi 25,8% – odczuwa także brak wykorzystania podczas zajęć komputerów i specjalistycznych programów.

Na pytanie: Jak oceniasz wyposażenie szkoły w środki dydaktyczne do przygotowania do danego zawodu? Uzyskano odpowiedzi, które zawiera tabela nr 3.

Tabela 3

Ocena wyposażenia szkoły w środki dydaktyczne przez absolwentów szkół policealnych

N=267

Ocena	Ilość	%
Bardzo dobry	32	11,98
Dobry	111	41,57
Wystarczający	112	41,95
Niewystarczający	12	4,5
Razem	267	100

Jak wynika z analizy danych zawartych w tabeli, ocenę dobrą wystawiło szkole 111 absolwentów, co stanowi 41,57%, a ocenę bardzo dobrą 32 absolwentów, co stanowi 11,98%. Za wystarczające wyposażenie do realizacji zadań

dydaktycznych uznało 112 absolwentów, co stanowi 41,95%. Niepokojący jest fakt, że 12 absolwentów – co stanowi 4,5% – uznało wyposażenie szkoły do realizacji przygotowania zawodowego jako niewystarczające.

Następnie absolwenci ocenili swoje przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej – co obrazuje tabela 4.

Tabela 4

Ocena swojego przygotowania do podjęcia pracy zawodowej
przez absolwentów

N=267

Ocena	Ilość	%
Bardzo dobry	37	13,85
Dobry	99	37,07
Wystarczający	120	44,96
Niewystarczający	11	4,12
Razem	267	100

Na podkreślenie zasługuje fakt, że ponad 50% absolwentów uważa, że jest bardzo dobrze lub dobrze przygotowana do podjęcia pracy zawodowej. 99 absolwentów, co stanowi 37,07%, uważa, że jest do pracy dobrze przygotowana, a 37 absolwentów, co stanowi 13,85%, uznała swoje przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej jako bardzo dobre. Jednak 120 absolwentów, co stanowi 44,96%, uważa, że jest przygotowana do podjęcia pracy zawodowej w stopniu wystarczającym. Niesatysfakcjonujący jest fakt, że 11 absolwentów, co stanowi 4,12%, uznało swoje przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej jako niewystarczające.

Na pytanie: Czy odbyte praktyki zawodowe przygotowały Cię do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie? Uzyskano odpowiedzi które zawarte zostały w tabeli 5.

Tabela 5

Ocena odbytych praktyk zawodowych pod kątem ich przygotowania
do pracy w wyuczonym zawodzie

N=267

Ocena	Ilość	%
Bardzo dobry	18	6,73
Dobry	102	38,27
Wystarczający	101	37,83
Niewystarczający	46	17,23
Razem	267	100

Tylko 18 absolwentów, co stanowi 6,73%, oceniło to przygotowanie na poziomie bardzo dobrym. 102 absolwentów, co stanowi 38,27%, uznało, że praktyki zawodowe przygotowały ich do pracy dobrze, a 101 absolwentów, co stanowi 37,83%, uznało to przygotowanie jako wystarczające. Aż 46 absolwentów, co stanowi 17,23%, oceniło swoje przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej poprzez praktyki zawodowe jako niewystarczające. Absolwenci ci uzasadnili swoją opinię tym, że dla nich ta ilość godzin praktyk zawodowych w całym cyklu kształcenia była zbyt mała.

Bardzo krytycznie natomiast ocenili absolwenci szkół policealnych możliwość podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie. Na pytanie: Jak widzisz możliwość podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie? Absolwenci udzielili odpowiedzi przedstawionych w tabeli 6.

Tabela 6

Możliwość podjęcia pracy przez absolwentów w wyuczonym zawodzie.

N=267

Możliwość podjęcia pracy	Ilość	%
duża	18	6,73
średnia	150	56,2
nikła	99	37,07
Razem	267	180

Jak wynika z tego zestawienia, aż 150 absolwentów, co stanowi 56,2%, uznała, że po ukończeniu szkoły policealnej ma średnie szanse do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie, a 99 absolwentów, co stanowi 37,07%, oceniło te szanse jako nikłe. Tylko 18 absolwentów, co stanowi 6,73%, uważa, że ma duże możliwości do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie.

Opinie o zatrudnionych absolwentach przez pracodawców

Przeprowadzone wywiady z 17 pracodawcami, którzy w ostatnich dwóch latach zatrudnili absolwentów szkół policealnych, pozwoliły na zebranie interesującego materiału faktograficznego.

Pracodawcy zgodnie twierdzą, że w interesie firmy jest zatrudnienie i inwestowanie w młodego pracownika. Zatrudnionym kandydatom stawia się jednak wysokie wymagania. Pewna część absolwentów spełnia te wymagania poprzez posiadane kompetencje. Pracodawcy uważają, że jest spora grupa młodych, ambitnych absolwentów, dobrze przygotowanych. Są oni refleksyjni, otwarci na rozwiązywanie nowych problemów, pracą nad sobą oraz motywacją do pracy.

Pracodawcy zauważyli, że absolwentom rozpoczynającym pierwszą pracę często towarzyszy:

- niepokój związany z nową sytuacją, potęgowany małym doświadczeniem życiowym,
- brak rozpoznania własnych możliwości,
- niepewność, czy sprosta wymaganiom,
- czasami brak ufności w posiadane kompetencje zawodowe.

Pracodawcy mówiąc o przygotowaniu absolwentów do zawodu, dzielą ich na 3 grupy, które można scharakteryzować następująco:

- pierwsza grupa to absolwenci zdecydowani, konsekwentni, niemający wątpliwości co do swojej przyszłości.

Mają odpowiednią wiedzę i umiejętności, krótko mówiąc odpowiednie kompetencje zawodowe są obowiązkowi, zdyscyplinowani i szybko adoptują się w zakładzie pracy:

- druga grupa, to absolwenci z bardzo dobrymi i dobrymi ocenami na dyplomie, lecz nie planujący swojej przyszłości zawodowej. Ukończenie szkoły policealnej uważają za pewien etap w życiu. Na starcie zawodowym wymagają wsparcia i pomocy;
- trzecia grupa absolwentów przejawia obniżoną samoocenę, nie wierzy w siebie i swoje możliwości. Absolwenci ci są skłonni podjąć każdą pracę, byleby ją tylko uzyskać. Są mało przebojowi, mimo że często posiadają na dyplomie ocenę bardzo dobry. Ta grupa również na starcie zawodowym wymaga pomocy i wsparcia ze strony pracodawcy.

Pracodawcy zgodnie stwierdzili, że absolwent przyjęty do pracy praktycznie przez kilka pierwszych miesięcy jest bardziej uczniem w zakładzie, aniżeli pełnowartościowym pracownikiem i musi zostać otoczony opieką przez dobrego fachowca. Bardzo cenione przez pracodawców jest poszerzanie wiedzy oraz nabywanie dodatkowych umiejętności. Uważają, że podnoszenie kwalifikacji przez młodych pracowników może zadecydować w przyszłości o możliwości dłuższego ich zatrudnienia w zakładzie pracy, jak również o awansie zawodowym i finansowym pracownika.

Zakończenie

Atutem szkół policealnych jest możliwość skorzystania przez ucznia z krótkiej ścieżki dojścia do posiadania odpowiednich kompetencji zawodowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że:

- * 37,8% absolwentów ocenia poziom nauki w ukończonej szkole policealnej jako dobry, a 8,6% jako bardzo dobry,
- * 81,6% absolwentów stwierdziło, że za mało mieli praktyk zawodowych,

- * 47,9% absolwentów stwierdziło, że brakowało im kontaktów z pracodawcami,
- * 41,57% absolwentów oceniło wyposażenie szkoły do realizacji zajęć dydaktycznych jako dobry, 11,98% jako bardzo dobry,
- * 37,07% absolwentów oceniło swoje przygotowanie do podjęcia pracy jako dobre, a 13, 85% jako bardzo dobre,
- * 38,21% absolwentów oceniło odbyte praktyki pod kątem przygotowania do pracy jako dobre, a 6,73 jako bardzo dobre, 17, 23% jako niewystarczające,
- * 56,2% absolwentów uważało możliwość podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie jako średnią, a 6,73% jako dużą, natomiast 37,07% jako nikłą.

Rynek pracy zmienia się bardzo szybko i stawia przed nami nowe wymagania. Oczekiwania pracodawców i ich wymagania wobec absolwentów szkół policealnych są bardzo duże. Miejsc pracy jest niewiele, natomiast szukających pracy coraz więcej. W takiej sytuacji pracodawcy stawiają coraz większe wymagania i wybierają spośród najlepszych. Od przyszłych pracowników wymaga się niezbędnych umiejętności do wykonywania określonego zawodu, odpowiedzialności, sumienności, dyspozycyjności i zdyscyplinowania. Nieodzownym elementem decydującym również o przyjęciu absolwenta do pracy jest takt i jego kultura osobista. Absolwentom nierzadko brakuje pewności siebie. Często są to osoby mało samodzielne i brak im poczucia własnej wartości, mimo że posiadają niezbędne wiadomości i umiejętności do wykonywanego zawodu. Absolwenci, mimo stwierdzenia wielu niedomagań w czasie przygotowywania się do przyszłej pracy zawodowej, oceniają swoje przygotowanie do podjęcia pracy oraz poziom wiadomości i umiejętności w stopniu dobrym, a możliwość podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie jako średni bądź niski.

Pracodawcy jednogłośnie wskazują, że przygotowanie praktyczne absolwentów szkół policealnych jest również niewystarczające i wymaga natychmiastowej zmiany.

Przygotowania do zawodu nie można ocenić oceną szkolną. Oceny są na dyplomach. Fachowości i doświadczenia nabiera się z latami pracy. Praca zawodowa warunkuje rozwój osobowości i przebieg drogi życiowej. Pracownik, niezależnie od tego, jaki wykonuje zawód i na jakim stanowisku pracuje, zmuszony jest do systematycznego aktualizowania swojej wiedzy zawodowej. Obok wiedzy, ważne są nabywane umiejętności. Poziom tych umiejętności u absolwenta szkoły policealnej zatrudnionego bezpośrednio po ukończeniu szkoły, najczęściej jak wskazują pracodawcy, nie jest za wysoki. Badania przeprowadzone wskazują, że szkoły bardziej koncentrują się w wyposażeniu ucznia w wiedzę, a w mniejszym stopniu w umiejętności zawodowe – odpowiednie kompetencje.

Pracodawcy wykazywali, że absolwenci bardzo często obok posiadanych kompetencji, które deklarowali jak: komunikatywność, motywację do pracy, zdolność szybkiego uczenia się czy podnoszenie kwalifikacji, posiadają pewne niedociągnięcia.

Rzadsze okazują się umiejętności manualne do wykonywanego zawodu, zdyscyplinowanie, myślenie analityczne i syntetyczne, kreatywność czy pomyślność.

Stopa bezrobocia wśród osób w wieku do 25 lat wynosi w Polsce 27,8% (dane z października 2012 roku wg GUS). Okazuje się, że uczniowie, którzy wybierają zawody techniczne, mają większe szanse na stabilną pracę i mogą lepiej się spełnić, niż absolwenci wielu kierunków, których nikt nie potrzebuje. Po części perspektywy młodych ludzi zależą więc od nich samych i od tego, czy dopasują swoje plany do realiów rynkowych.

W XXI wieku pracownik staje się największym kapitałem. Musi jednak „nauczyć się – jak się uczyć”, ponieważ w nowym społeczeństwie ma to istotne znaczenie na rynku pracy. W wyniku rozwoju nowoczesnych technologii, globalizacji i zmian demograficznych (starzenie się społeczeństwa polskiego), szybciej niż kiedykolwiek zmienia się struktura kwalifikacyjno-zawodowa pracowników. Obserwuje się zmniejszenie zapotrzebowania na niektóre zawody, zwiększa się zapotrzebowanie na zupełnie nowe. To z kolei wymaga z jednej strony od pracownika elastycznego dostosowania się do zachodzących zmian na rynku pracy, a z drugiej strony szybkiego dostosowania się systemu oświaty, a zwłaszcza całego pionu szkolnictwa zawodowego od Ministerstwa Edukacji Narodowej, dyrektorów szkół, jak i nauczycieli przedmiotów zawodowych do zachodzących zmian na rynku pracy.

Rozdźwięk między tym, czego uczą się uczniowie w szkołach a tym, czego oczekują pracodawcy, jest na wielu kierunkach kształcenia nadal za duży. Dlatego warto współpracować z przedsiębiorcami, którzy mogą podpowiedzieć w jakim kierunku powinny iść zmiany w kształceniu, aby nie „produkować” bezrobotnych.

Bibliografia

- Banach Cz., *Polska szkoła – wyzwania i oczekiwania*, [w:] *Nie ma alternatywy dla dydaktyki*, L. Pawelski (red.), Szczecinek 2010.
- Frąckowiak A., Pólturzycki J., *Kształcenie ustawiczne podstawą nowoczesnej edukacji*, I. TeE-PIB, Radom 2011.
- Gondzik E., *Kariera zawodowa i edukacja w profesjologii*, Katowice 2009.
- Kowolik P., *Poradnictwo i orientacja zawodowa*, Katowice 2009.
- Moss J., *Koncepcja szkoły policealnej i standardów kwalifikacji w odniesieniu do projektowanej reformy edukacji zawodowej*, „Szkoła Zawodowa” 1999, nr 7.

- Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 2001
- Sobecki W., *Szkolnictwo zawodowe – wyzwania XXI wieku*, „Szkoła Zawodowa” 1999, nr 7.
- Szydlik-Leszczyńska A., *Przygotowanie inżynierów do wejścia na rynek pracy*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2006, nr 1.
- Witkowski T., (red.) *Nowoczesne metody doboru i oceny personelu*. Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000.
- Wołk Z., *Absolwenci szkół zawodowych na starcie*, „Szkoła Zawodowa” 1999, nr 7.
- Wołk Z., *Kultura pracy, etyka i kariera zawodowa*. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji, Radom 2009.